

**УХВАЛА
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Гольдарба Максима Юрійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 12 частини першої, частини третьої статті 309 Кримінального процесуального кодексу України

Київ
9 жовтня 2024 року
№ 75-у(II)/2024

Справа № 3-139/2024(277/24)

Другий сенат Конституційного Суду України у складі:

Мойсик Володимир Романович (голова засідання),
Городовенко Віктор Валентинович,
Лемак Василь Васильович,
Первомайський Олег Олексійович,
Різник Сергій Васильович (доповідач),
Юровська Галина Валентинівна,

розглянув на засіданні питання щодо відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Гольдарба Максима Юрійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 12 частини першої, частини третьої статті 309 Кримінального процесуального кодексу України.

Заслухавши суддю-доповідача Різника С.В. та дослідивши матеріали справи, Другий сенат Конституційного Суду України

у с т а н о в и в:

1. Гольдарб Максим Юрійович як суб'єкт права на конституційну скаргу звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням (вх. № 18/277

від 29 липня 2024 року) визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), пункт 12 частини першої, частину третю статті 309 Кримінального процесуального кодексу України (далі – Кодекс).

Приписи частин першої та другої статті 309 Кодексу встановлюють перелік ухвал слідчого судді, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування. Відповідно до пункту 12 частини першої статті 309 Кодексу до таких ухвал належать ухвали слідчого судді „про відмову у здійсненні спеціального досудового розслідування“.

Згідно з частиною третьою статті 309 Кодексу „інші ухвали слідчого судді оскарженню не підлягають і заперечення проти них можуть бути подані під час підготовчого провадження в суді“. До таких ухвал належать, зокрема, ухвали слідчого судді про здійснення спеціального досудового розслідування.

Гольдарб М.Ю. вважає, що пункт 12 частини першої, частина третя статті 309 Кодексу не відповідають частині першій статті 8, частині першій статті 55, пунктам 1, 8 частини другої статті 129 Конституції України.

Обґрунтовуючи твердження щодо неконституційності оспорюваних приписів Кодексу, Гольдарб М.Ю. цитує приписи Конституції України, рішення Конституційного Суду України, Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, рішення Європейського суду з прав людини, Загальний коментар Комітету Організації Об'єднаних Націй із прав людини до статті 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 23 серпня 2007 року (*General Comment No. 32 Article 14: Right to equality before courts and tribunals and to a fair trial CCPR/C/GC/32*), посилається на приписи Кодексу, а також на судові рішення в його справі.

2. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї документів і матеріалів впливає таке.

2.1. Слідче управління Головного управління Служби безпеки України у місті Києві та Київській області здійснювало досудове розслідування

кримінального провадження, зареєстрованого в Єдиному реєстрі досудових розслідувань 1 червня 2023 року, за підозрою Гольдарба М.Ю. у вчиненні кримінальних правопорушень, визначених частиною шостою статті 111¹, частиною другою статті 436², частиною третьою статті 436² Кримінального кодексу України.

2.2. Слідчий слідчого управління Головного управління Служби безпеки України у місті Києві та Київській області звернувся до суду з клопотанням, що його погодив прокурор Київської міської прокуратури, про надання дозволу на здійснення спеціального досудового розслідування.

2.3. Слідчий суддя Солом'янського районного суду міста Києва, розглянувши зазначене клопотання у відкритому судовому засіданні за участю, зокрема, захисника, що діяв в інтересах Гольдарба М.Ю., ухвалою від 10 січня 2024 року клопотання задовольнив та дав дозвіл на здійснення спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні за підозрою Гольдарба М.Ю. у вчиненні кримінальних правопорушень, визначених частиною шостою статті 111¹, частиною другою статті 436², частиною третьою статті 436² Кримінального кодексу України, а також роз'яснив, що в разі, коли підозрюваний, стосовно якого слідчий суддя ухвалив ухвалу про здійснення спеціального досудового розслідування, затриманий або добровільно з'явився до органу досудового розслідування, подальше досудове розслідування щодо нього здійснюватимуть за загальними правилами, визначеними Кодексом. Слідчий суддя Солом'янського районного суду міста Києва свою ухвалу мотивував, зокрема, тим, що є достатні підстави вважати, що підозрюваний вчинив тяжкий та особливо тяжкий злочини, які караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років, орган досудового розслідування має достовірну інформацію про те, що підозрюваний задля ухилення від кримінальної відповідальності переховується від органів слідства та суду на території країн

Європейського Союзу, а тому притягнути його до кримінальної відповідальності в загальному порядку, встановленому кримінальним процесуальним законодавством, не вбачається можливим.

2.4. Захисник, що діяв в інтересах Гольдарба М.Ю., оскаржив ухвалу слідчого судді Солом'янського районного суду міста Києва від 10 січня 2024 року апеляційним порядком.

Київський апеляційний суд ухвалою від 20 березня 2024 року відмовив у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою захисника, що діяв в інтересах Гольдарба М.Ю., мотивувавши це тим, що чинним кримінальним процесуальним законодавством не встановлено оскарження апеляційним порядком ухвали слідчого судді про здійснення спеціального досудового розслідування.

2.5. Колегія суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду, розглянувши касаційну скаргу захисника, що діяв в інтересах Гольдарба М.Ю., на ухвалу Київського апеляційного суду від 20 березня 2024 року, ухвалою від 4 червня 2024 року, яка є остаточним судовим рішенням у справі суб'єкта права на конституційну скаргу, відмовила у відкритті касаційного провадження. Суд касаційної інстанції, застосувавши оспорювані приписи Кодексу, підтримав позицію суду апеляційної інстанції та зазначив, що суд апеляційної інстанції дійшов правильного висновку про те, що ухвала слідчого судді Солом'янського районного суду міста Києва від 10 січня 2024 року, якою задоволено клопотання слідчого, погоджене прокурором, та надано дозвіл на здійснення спеціального досудового розслідування, не підлягає оскарженню апеляційним порядком, тому рішення суду апеляційної інстанції є законним та обґрунтованим.

3. Другий сенат Конституційного Суду України, розв'язуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з ухваленням

неодностайно Третьою колегією суддів Другого сенату Конституційного Суду України Ухвали від 10 вересня 2024 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“, виходить із такого.

3.1. За Законом України „Про Конституційний Суд України“ конституційна скарга має містити обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих приписів) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону (пункт 6 частини другої статті 55); конституційна скарга є прийнятною за умов її відповідності вимогам, визначеним, зокрема, статтею 55 цього закону (абзац перший частини першої статті 77).

3.2. Суб'єкт права на конституційну скаргу твердить, що „законодавець поставив право на апеляційне оскарження в залежність від результатів розгляду клопотання, чим встановив привілейоване положення сторони обвинувачення, яка наділена правом оскарження у випадку відмови в задоволенні клопотання, порівняно із стороною захисту, яка позбавлена права на оскарження у разі задоволення клопотання“; „таке привілейоване становище сторони обвинувачення порівняно зі стороною захисту з точки зору наявності права на апеляційне оскарження не узгоджується (становище) з принципом верховенства права, порушує право на судовий захист та прямо суперечить принципу рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, який віднесено до основних засад судочинства“.

Гольдарб М.Ю. висновує, що „приписи п. 12 ч. 1, ч. 3 ст. 309 КПК України, запроваджуючи різні змагальні можливості для сторони захисту і сторони обвинувачення в реалізації права на оскарження результатів розгляду клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування, ставлять

сторону захисту у нерівне невідне становище, а тому суперечать встановленому п. 1 ч. 2 ст. 129 Конституції України принципу рівності всіх учасників перед законом і судом, а також приписам ст. ст. 8, 55 Основного закону, які встановлюють верховенство права та гарантують право на судовий захист“.

3.3. Другий сенат Конституційного Суду України звертає увагу на те, що суб'єкт права на конституційну скаргу обґрунтовує неконституційність оспорюваних приписів Кодексу насамперед посиланням на низку рішень Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення окремих приписів Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України. Юридичні позиції Конституційного Суду України, викладені в цих рішеннях, стосуються забезпечення принципу рівності перед законом і судом учасників цивільного та господарського судових процесів і їхнього права на апеляційне та касаційне оскарження окремих судових рішень та були сформульовані в період чинності статті 129 Конституції України в редакції до внесення змін Законом України „Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)“ від 2 червня 2016 року № 1401–VIII (далі – Закон № 1401).

Другий сенат Конституційного Суду України в Ухвалі про закриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргною Шкоди Павла Васильовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів частини другої статті 392, пункту 2 частини другої статті 428 Кримінального процесуального кодексу України від 20 жовтня 2021 року № 5-уп(II)/2021 зауважив, що „обсяг права на інстанційне оскарження судових рішень зазнав суттєвих змін із набранням 30 вересня 2016 року чинності Законом № 1401“ (абзац шостий підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини), та зазначив, що цитування приписів Конституції України та посилання на юридичні позиції Конституційного Суду України, викладені в рішеннях, що їх Конституційний Суд України ухвалив у період чинності статті 129 Конституції

України в редакції до внесення змін Законом № 1401, не є обґрунтуванням тверджень щодо невідповідності приписів Кодексу приписам статті 55, пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України (абзац одинадцятий підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини).

3.3.1. Гольдарб М.Ю. не врахував того, що після набрання чинності Законом № 1401 та викладення статті 129 Конституції України в новій редакції Конституційний Суд України неодноразово висловлював юридичні позиції щодо інстанційного оскарження судових рішень (забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення), а також щодо рівності перед законом і судом учасників кримінального провадження. Зокрема, у Рішенні від 17 березня 2020 року № 5-р/2020 Конституційний Суд України наголосив, що «рівність учасників кримінального провадження перед законом означає наділення їх рівними правами і рівними обов'язками щодо участі у кримінальному процесі та відстоюванні своєї позиції. При цьому поняття „рівні права“, „рівні обов'язки“ не можна ототожнювати з поняттями „однакові права“, „однакові обов'язки“. Права чи обов'язки можуть бути різними і залежать від статусу та ролі учасника кримінального провадження (прокурора, потерпілого, слідчого, обвинуваченого, захисника, цивільного позивача, цивільного відповідача тощо). Таким чином, рівність прав та обов'язків полягає в тому, що кожен з учасників кримінального провадження наділений правами і має обов'язки, визначені законодавством для його процесуального становища.

Отже, процесуальні права та обов'язки учасників кримінального провадження з різним процесуальним становищем є неоднаковими, що зумовлено різними процесуальними функціями, які мають бути реалізовані під час кримінального провадження суб'єктами з відповідним процесуальним статусом» (абзаци другий, третій підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини).

3.3.2. Другий сенат Конституційного Суду України зазначає, що в розумінні пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“ обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих приписів) не можна здійснювати вибірково, зокрема наводити лише юридичні позиції Конституційного Суду України, які безпосередньо не стосуються справи суб'єкта права на конституційну скаргу, без урахування тих юридичних позицій, які власне і є релевантними для розгляду справи і пов'язані з предметом конституційного контролю, а також із посиланням на юридичні позиції, сформульовані щодо приписів Конституції України, зміст яких зазнав суттєвих змін.

Гольдарб М.Ю. обмежився цитуванням приписів Конституції України, посиланням на юридичні позиції Конституційного Суду України, викладені в рішеннях, що їх Конституційний Суд України ухвалив у період чинності статті 129 Конституції України в редакції до внесення змін Законом № 1401, вибірково посиланням на юридичні позиції, які безпосередньо не стосуються його справи, внаслідок чого висловив суб'єктивне хибне розуміння приписів пункту 1 частини другої статті 129 Конституції України у взаємозв'язку з приписами частини першої статті 8, частини першої статті 55 Конституції України, що не можна вважати обґрунтуванням тверджень щодо неконституційності пункту 12 частини першої, частини третьої статті 309 Кодексу.

3.4. Суб'єкт права на конституційну скаргу, аргументуючи невідповідність оспорюваних приписів Кодексу пунктові 8 частини другої статті 129 Конституції України, також зазначає, що оскільки «подане органом досудового розслідування клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування реєструється в автоматизованій системі документообігу суду як окрема справа, вказаний справі присвоюється єдиний унікальний номер та здійснюється її автоматичний розподіл, то вказане клопотання, задоволене

ухвалою слідчого судді є „справою“ за визначенням ст. 129 Конституції України, апеляційний перегляд якої гарантується у всіх випадках», та доходить висновку, що „оскільки положення п. 8 ч. 2 ст. 129 Конституції України у поточній редакції передбачають необхідність забезпечення права на апеляційний перегляд справи у всіх випадках без будь-яких обмежень, то приписи п. 12 ч. 1, ч. 3 ст. 309 КПК України, які обмежують право на апеляційне оскарження ухвали про надання дозволу на здійснення спеціального досудового розслідування, суперечать Конституції України“.

Тобто Гольдарб М.Ю. ототожнює право на апеляційний перегляд справи як конституційно визначену засаду судочинства з правом на апеляційне оскарження будь-якого судового рішення, зокрема ухвали слідчого судді про здійснення спеціального досудового розслідування.

3.4.1. Конституційний Суд України в Рішенні від 17 березня 2020 року № 5-р/2020 наголосив, що „право на апеляційний перегляд справи, передбачене пунктом 8 частини другої статті 129 Конституції України, є гарантованим правом на перегляд у суді апеляційної інстанції справи, розглянутої судом першої інстанції по суті. Водночас зазначений конституційний припис не позбавляє законодавця повноваження передбачити можливість апеляційного оскарження будь-якого рішення, що його ухвалює суд під час розгляду справи, але не вирішує її по суті, або встановити обмеження чи заборону на оскарження в апеляційному порядку окремих процесуальних судових рішень, якими справа не вирішується по суті“ (абзац восьмий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини).

Отже, апеляційне оскарження ухвали про здійснення спеціального досудового розслідування очевидно не тотожне апеляційному переглядові справи в розумінні припису пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України. Ухвала слідчого судді Солом'янського районного суду міста Києва від 10 січня 2024 року про здійснення спеціального досудового розслідування, в

апеляційному оскарженні якої Гольдарбу М.Ю. відмовлено, належить до окремих процесуальних судових рішень, якими справа не вирішується по суті. Законодавець, реалізуючи свої конституційні повноваження, не встановив права на апеляційне оскарження такої ухвали. Аргументів, які свідчили б про те, що законодавець, здійснюючи ці повноваження, порушив приписи Конституції України, у конституційній скарзі не наведено.

Із зазначеного випливає, що суб'єкт права на конституційну скаргу висловив суб'єктивне хибне розуміння припису пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України, що не можна вважати обґрунтуванням тверджень щодо неконституційності пункту 12 частини першої, частини третьої статті 309 Кодексу.

3.5. Отже, Гольдарб М.Ю. не обґрунтував тверджень щодо невідповідності Конституції України пункту 12 частини першої, частини третьої статті 309 Кодексу, чим не дотримав вимог пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 цього закону – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 36, 55, 56, 62, 67, 77, 83, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 54 Регламенту Конституційного Суду України Другий сенат Конституційного Суду України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Гольдарба Максима Юрійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 12 частини першої,

частини третьої статті 309 Кримінального процесуального кодексу України на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала Другого сенату Конституційного Суду України є остаточною.

